

Het Friese jacht 'Argo', meer dan een eeuw oud

In het leven speelt toeval een grote rol. Sommigen verbinden hieraan dat het leven van tevoren is bepaald. Ik hou het maar op een stukje van de puzzel dat zonder te zoeken op de juiste plaats valt. Zo kan men in het 100-jarige leven van het Friese jacht 'Argo' ook verschillende toevalligheden ontdekken, met als gevolg dat het schip niet roemloos aan houtrot ten onder is gegaan.

Tekst: Ron de Vos

Eeltje Holtrop van der Zee creëerde in 1895 de 'Argo' naar zijn eigen kunstzinnig inzicht. Het werd een pracht van een schip. Geen wonder dat velen zich het lot van de 'Argo' hebben aangetrokken. Zoals Karin Laglas en Sybrant van der Werf.

Het is niet zomaar dat zij met een honderd jaar oud Fries jacht varen. De familie Van der Werf heeft een ander Fries jacht, 'Froukje', al heel lang in haar

bezit. Sybrant zelf leerde zeilen in een houten schouw, maar op zijn tiende zat

Uit het stamboek

hij aan de fok van zijn vaders schip. Ze zeilden altijd in Friesland.

De ex-'Zwaluw'

'Froukje' en het Friese land vormden Sybrant. Over dat Friese jacht heeft men lange tijd in onzekerheid verkeerd wie de bouwer was, maar men weet nu zeker dat het schip de ex-'Zwaluw' is, gebouwd door Jan Visser. Hij had de 'Argo' van Eeltjebaas gekocht en heeft naar voorbeeld van dat jacht een vijftal open ronde schepen gebouwd, waaronder de 'Froukje'. Is het toeval dat Sybrant in 1993 de 'Argo' kocht? Er moest echter eerst aan allerlei voorwaarden worden voldaan, voordat het 'toeval' een kans kreeg.

Sybrant maakte een uitstapje naar plastic, omdat hij vond dat een schip niet alleen een spinaker moest hebben, maar dat het ook moest kunnen planeren. Na vijf jaar koos hij opnieuw voor een houten schip.

Hij ontmoette Karin. Volgens haar kon je alleen van Sybrant houden als je ook het Friese jacht met liefde omringde. Samen maakten ze met 'Froukje' tochten door Friesland, slaapzak en tent mee. Later veranderde dat in de traditie om elk jaar een week te zeilen; de tent veranderde in een pension en het luchtbed in een matras. Ze besloten een eigen Fries jacht te kopen, maar helaas zijn die zo schaars als geslepen robijnen. Een Fries jacht verandert zelden van eigenaar, dus het was een kwestie van wachten en toen ze hoorden dat de 'Argo' door de familie Tuininga te koop werd aangeboden, waren ze er snel bij. Het onderhandelen met de heer Tuininga, die het Friese jacht al vanaf 1955 in zijn bezit had, duurde lang. Afscheid nemen doet pijn. In 1993 werden ze tenslotte de trotse eigenaren. Het lot van het schip lag vanaf die tijd in hun handen.

Een wolk aan zeil

De 'Argo' werd onderworpen aan twee expertises: één uitgevoerd door Pier Piersma en de ander door de ANWB. Datzelfde jaar werd de uitkomst van het onderzoek keihard bevestigd.

**Fries jacht:
zo schaars
als een
geslepen
robijn**

De 'Argo'
ex-'Zwaluw'

Jury- rapport: Het schip heeft een wolk aan zeil!

Ze zielden met windkracht zes aan de wind met twee reven van Heeg naar het Gaastmeer. Het oudste van de twee katoenen zeilen stond op knappen. Het begon met een scheurtje en in een mum van tijd was het grootzeil aan flarden. De oude Albin benzinemotor werd gestart, maar het had niet voldoende power om het schip tegen de wind in naar Gaast te varen, dus dat werd op de fok terug naar Heeg. Vanaf die tijd wilde Karin al een andere motor, maar eerst moest er een nieuw zeil komen. Ze bestelden die bij Jan de Boer uit Akkrum. Deze wilde het oude niet meer zien; hij zou een splinternieuw zeil voor ze maken. Hij hees de gaffel op goede hoogte en de juiste helling. Vervolgens werd de giek uitgelijnd en toen dat naar tevredenheid stond, werden de ruimten tussen de twee rondhouten zowel verticaal als diagonaal met meetlinten opgemeten. Toen ze verleden jaar de tweede prijs bij het admiraalzeilen wonnen, stond in het juryrapport dat het schip 'een wolk aan zeil' had.

Cultureel erfgoed

In het nieuwe zeil zijn weer de oude klasseletters OD aangebracht. Een klasse die niet meer bestaat, maar die in het begin van deze eeuw kenmerkend was voor de ronde jachten die een grootste lengte hadden van 7 meter en een grootste breedte van 3 meter. Traditie? Ze vinden zich absoluut niet traditioneel. Volgens Karin heeft het in stand houden van het Friese jacht te maken met het behoud van het cultureel erfgoed, dus bewaren wat goed is. Traditie daarentegen is voor haar het klakkeloos overnemen wat al jaren zo gaat zonder de vraag te stellen of het wel verantwoord is. Een nieuw Fries jacht zouden ze nooit laten bouwen. Het doet hen zelfs vreemd aan. Nee, bouw dan een snel aluminium schip met alles erop en eraan. Sybrant houdt van snelheid. Hij vindt het prachtig om met een schip dat honderd jaar oud is wedstrijd te zeilen. Het beweegt zich statig en licht en ligt solide in het water. Volgens Karin verandert Sybrant bij het wedstrijdzeilen in een ander mens en ze hebben de afspraak gemaakt alles wat vijf minuten voor en vijf minuten na de wedstrijd tegen elkaar wordt gezegd, vergeten wordt. En het schip is snel. Ze hebben zo'n grote TCF dat ze ruim voor de anderen binnen moeten komen, willen ze niet achter in het veld eindigen.

In het eerste jaar merkten ze ook dat het schip bleef lekken. De kielplaat gaf problemen. Ze besloten om een grote

reparatie te doen. "Ja", zei Pier Piersma, als een tandarts, "die moet er maar eens uit." Maar was er over dat lekken bij de kielplaat al niet iets verteld door de heer Huitema in zijn artikel over de 'Argo'? In 1925 heette het jacht de 'Vliegende Hollander' en toen lekte het al. Er kwam een

nieuw vlak in. Er werd hout gebruikt van een eikeboom, die midden tussen de paddestoelen had gestaan. Het gevolg was dat in het schip tijdens het juiste jaargetijde de paddestoelen welig groeiden. Ze sloopten weer een deel van het vlak, maar in 1982 vond men nog spo-

ren terug toen een deel van de stevenbalk onder de mastbalk werd vervangen.

De uitkomsten van de beide expertises werden verder uitgevoerd. Er kwam een nieuw zwaard dat ook op een van hun tochten spontaan was gebroken. De mastkoker werd vernieuwd, omdat die in de richting van de wind mee toerde. Sybrant wilde gebruik maken van het Restauratiefonds van de Federatie Oud Nederlandse Vaartuigen (FONV). Nadat Jan Brilleman van het Stamboek zijn aanvraag had goedgekeurd, boog de restauratiecommissie van het FONV zich erover en besloot dat het maximale, dat is 20% van de totale kosten, als steun kon worden uitgekeerd. Sybrant vindt het belangrijk dat het fonds er is. Het motiveert je om je schip traditioneel te onderhouden, een kleine steun in de rug is dan nooit weg en het zorgt ervoor dat een unieke vloot behouden blijft. Wel is het jammer dat de beslissing medegedeeld wordt nadat de restauratie is voltooid en die had ook negatief kunnen uitvallen.

Al die reparaties weerhouden hen echter niet om van het zeilen te genieten. In de weekeinden varen ze op het Tjeukemeer. De 'Argo' ligt dan naast 'Froukje' bij het vakantieverblijf van de familie Van der Werf in een insteekhaven aan de Tjonger vlakbij Vierhuis. Wel moet elke keer op dat tochtje de 12 meter mast gestreken worden, maar dat gaat heel makkelijk door het contragewicht. Ze genieten ook elk jaar van de Regionale Reünie voor Friese Ronde Jachten en Schouwen in Heeg. Op elk

gebied doen ze mee. Vooral het admiraalzeilen heeft voor hen een apart tintje, omdat ze dan hun oude motor niet mogen gebruiken. Putsen en kratten bier vormen de rem.

Afgelopen winter werd het normale onderhoud gepleegd. Lakken, maar geen tweecomponenten, want dat betekent ellende als dat beschadigt. De binnenkant namen ze stevig onder handen: blauw in het boeisel en de spanten wit geschilderd met rode koppen. De leeuw en de versierselen werden van nieuw bladgoud voorzien. Sybrant vertelt als een handleiding: "Je moet eerst zorgen dat het voorwerp dat je met bladgoud wil behandelen glad is, want je ziet er alles doorheen. Dat schuren doe je met heel fijn schuurpapier. Daarna gaat er of Franse lak op of een nieuw soort lijm. Bij de lak dien je ongeveer drie uur te wachten tot het bijna droog is en bij de lijm is dat teruggebracht tot een uur. Je pakt dan met een pincet een velletje bladgoud van 10 bij 10 dat je in een boekje in een verfwinkel heb gekocht en dat leg je met het goud naar beneden. Het velletje bestaat namelijk uit twee lagen; het goud met daarop papier. Een probleem is dat het lak of de lijm niet te droog mag zijn want dan bladert het goud onder je handen weg en is het te nat dan dringt de lijm of de lak door het goud heen. Gaat het goed dan wrijf je eroverheen met een kwast voorzien van dassen en vervolgens haal je de papieren laag eraf. Overlappen is niet erg. Het is echt monnikenwerk, maar de eerste vijf jaar vaar je weer glimmend."

Honderdste verjaardag

Ze lag er schitterend bij, om op haar honderdste verjaardag haar oude kennis te ontmoeten. Er zouden negen oude dames en heren komen, maar slechts vier konden het slechte weer trotseren. Wel kwam de 85 jaar oude 'Poseidon' met de heer Siepe aan boord. De gasten vierden feest, maar de 'Poseidon', 'Froukje' en de 'Argo' hadden het over Jan Visser. Ze kenden hem maar al te goed. De oudste van de feestgangers was de 'Albert en Nellie'. Ze zuchtte alleen maar mee. Ze kende Eeltje het best. Ze nam het niet hem maar moderne bureau-mensen kwalijk dat ze haar ingedeeld hadden bij de Tjotters. Voor de anderen was ze namelijk één van hen; haar kleinere lengte werd beschouwd als kwam dat door haar ouderdom. Ook de 'Jansje Maria' was er, maar die is in 1941 gebouwd en te jong om over de 'Oude Geschiedenis' te verhalen. Haar eerste bezitter was de heer Gieskes, directeur van de Nederlandsche Seintostellen fabriek, het latere Philips Hilversum. De eigenaren hadden feest en bouwden een groot barbecue en kregen in plaats van een taart een stukje van haar oude vlak. Op dat partijtje spraken Sybrant en Karin met Jan Siepe om volgend jaar de 'Argo' naar het festival 'Brest 96' te brengen. Jan had 'Brest 92' ook georganiseerd door een groot aantal jachten in een coaster onder te brengen die ze naar Brest vervoerde.

Buiten lagen de schepen en de 'Argo' vertelde trots dat hij op de voorkant van het boek het Friese Jacht van de heer Vermeer prijkte. Hij hoorde 'Froukje' even kuchen. "Je weet toch wel dat mijn schipper, de vader van jouw schipper die toen nog maar heel klein was, die foto heeft genomen? Toevallig hè?"

Technische gegevens 'Argo'

Lengte over de stevens	6,80 m
Grootste breedte over de berghouten	2,90 m
Holte op het grootspan	1,30 m
Zeiloppervlak + fok	41 m ²

Gebruikte literatuur:

Het Friese jacht, door dr. ir. J. Vermeer, uitgegeven door Hedeby Publishing
Artikel 'Het Friese jacht 'Argo'', door mr. dr. T. Huitema.

**Ze lag er
schitterend
bij op haar
100ste
verjaardag**

